

ZNAMENJA OB POTI NA KAPELO

(Mirjam Brecelj)

Pot na Kapelo, ki se na italijanski strani imenuje Via della Cappella, je bila do leta 1947, ko jo je prerezala državna meja, glavna pot na Kostanjevico. Vse do leta 1930 se je gornji del poti imenoval »Pot na Kostanjevico« oz. »Via della Castagnavizza«, a so ga takrat preimenovali kot spodnjega, da je ime zvenelo bolj italijansko. Sama pot kot je kot pot na posestvo grofov Thurnov obstajala že pred pozidavo prve cerkvice, potem pa je postala hkrati tudi »romarska pot« h Kostanjeviški Materi Božji. Malo naprej od znamenja iz leta 1705 je dal leta 1818 neki Krpan, lastnik lekarne v Gorici, postaviti slavolok čez pot na Kostanjevico, vendar so ga leta 1859 na željo predstojništva samostana odstranili, ker je bil v slabem stanju.

Leta 1819 je dominikanec, p. Peter Zupančič, dal postaviti znamenja malo naprej od tega slavoloka. Stala so na severni strani poti vse do leta 1822, ko jih je zaradi »poškodovanosti« podrl in dal postaviti šest novih iz rezanega kamna na južno, desno stran poti. V nišah so bile slike, risane na kovinske plošče in so predstavljale prizore iz Marijinega življenja. Vsaka kapelica je imela na plošči pod nišo vklesane kratke verze, ki jih je sestavil p. Krizostom Fogh, profesor na Kostanjevici.

Prvo znamenje je bilo posvečeno skrivnosti Marijinega brezmadežnega spočetja,

drugo Marijinemu rojstvu,

tretje Marijinemu (Gospodovemu) oznanjenju,

četrto je posvečeno Marijinemu očiščenju,

peto njenemu vnebovzetju in

šesto Kraljici svetega rožnega venca.

Ta znamenja so bila zelo podobna današnjim, po obliki in po merah, le napisi so bili drugačni. Danes kovinskih plošč s slikami ni več in težko je z gotovostjo trditi, v kolikšni meri so ta znamenja še tista, ki jih je dal postaviti Zupančič. Glede na mesta in napise bi lahko sklepali, da je ohranjeno morda prvo znamenje z napisom »Mater intemerata« (Mati deviška), tretje z napisom »Mater Salvatoris« (Mati Odrešenikova) in šesto »Regina S. Rosarii« (Rožnovenska Kraljica). Znamenje pod stopnicami na ploščadi pred cerkvijo ni iz vrste Zupančičevih znamenj, saj je večje in drugačno. Prvotno je bila v njem freska, ki je prikazovala Kristusa na križu in Marijo Magdaleno pod njim. Pozneje jo je nadomestila slika, narisana na pločevino in je predstavljala tri Marije pod križem: Marijo, Jezusovo mater v spremstvu apostola Janeza, Marijo Magdaleno in Marijo Klopájevo. Ta slika je danes v samostanu, v niši znamenja pa je fotografska kopija.

Ob prvem znamenju so se začenjale tudi stopnice, ki so vodile s poti na sam rob hriba, od koder je pešpot potekala vzporedno s potjo. Po vsej verjetnosti tudi današnje stojijo vsaj približno na istem mestu, kot so stale prvotne iz leta 1823. Kupljene so bile na dražbi, ko so v Gorici podrl staro frančiškansko cerkev sv. Antona.

Znamenja med prvo svetovno vojno poškodovana, če ne povsem porušena, ker so tako usodo delila s cerkvijo in samostanom. Leta 1961, ravno pred procesijo Svetega Rešnjega Telesa, so enega od znamenj, ki se je pričelo podirati, prestavili iz obmejnega pasu »na to stran žice« in zapisano je, da je to eno od prvih postavljenih znamenj. Danes stoji na severni strani trikotnika ob cerkvi, kamor so ga prestavili ob urejanju parkirišča novembra 1978. To znamenje nima kamna z napisom, kot jih imajo druga, ampak je napis »Sancta Maria« vklesan kar na kamne iz katerih je zgrajeno znamenje. Konec maja 1961 leta so z dovoljenjem oblasti odstranili ruševine znamenja, oddaljenega 10 do 15 metrov od državn

meje. Znamenja očitno niso postavili, nekateri kamni pa so se ohranili. Ohranjeni so kamni z napisi »Janua Coeli (celi)« (Vrata nebeška) in drugi z napisom »Rosa Mistica«. (Preveri pravilnost napisa, ker je kamen na kupu).

Po padcu komunizma so farani pot v začetku devetdesetih let očistili in jo naredili prehodno. Nekaj časa je bil na poti ob nedeljah postavljen tudi začasni mejni prehod, ki je Goričanom omogočil krajši dostop na Kostanjevico. Želje, da bi pot obnovili kot zgodovinsko romarsko in dostopno, so postale uresničljive šele z vključitvijo Slovenije v območje Schengenskega sporazuma, 21. decembra 2007. Upamo, da bo Gorica spet povezana s kostanjeviškim svetiščem, kot je bila vse od njegovega nastanka pa do na novo postavljene državne meje med Italijo in Jugoslavijo, ki je Gorico od Kostanjevice odrezala za več kot 60 let.

Sulla cima, alla fine della Via della Cappella il farmacista goriziano Krpan nel 1818 aveva costruito un arco che invitava e incoraggiava i pellegrini, a proseguire la strada e a venerare la Madonna della Castagnavizza. Più in avanti dell'arco, nel 1819 il frate domenicano Peter Zupančič fece costruire delle edicole sulla parte nord della via della Cappella. Siccome cominciarono presto ad andare in rovina, tre anni dopo fece costruire sei edicole sulla parte al sud della salita. Nella prima Guerra furono molto danneggiate, alcune probabilmente demolite, dopo la seconda Guerra, invece, rimasero sul territorio chiuso della frontiera. Fino ad oggi ne rimangono quattro, una di loro è stata spostata sul bordo nord del parco davanti alla chiesa. Speriamo di poter presto rinnovare la Via della Cappella nell'ambito di un progetto transfrontaliero, così che Gorizia venga di nuovo collegata alla Castagnavizza, come 64 anni fa. *(prevod Kristina Škibin)*